

THÔNG TIN TÓM TẮT VỀ NHỮNG KẾT LUẬN MỚI CỦA LUẬN ÁN TIỀN SĨ

Họ và tên: Ngô Thị Kim Tuyền

Đề tài: Biến đổi văn hóa làng nghề đá mỹ nghệ Ninh Vân, xã Ninh Vân, thành phố Hoa Lư, tỉnh Ninh Bình

Ngành Văn hóa học

Mã ngành: 9229040

Người hướng dẫn khoa học: TS. Trần Thị Kim Quế - TS. Vũ Diệu Trung

Cơ sở đào tạo: Viện Văn hoá, Nghệ thuật, Thể thao và Du lịch Việt Nam

NHỮNG KẾT LUẬN MỚI CỦA LUẬN ÁN

Luận án nghiên cứu biến đổi văn hóa làng nghề đá mỹ nghệ Ninh Vân trên cả phương diện vật thể và phi vật thể, từ đó chỉ ra những tác động của quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa và kinh tế thị trường đến đời sống cộng đồng làng nghề. Trên nền tảng là một làng nghề truyền thống hình thành từ tổ chức làng xã Việt Nam, Ninh Vân phát triển nghề đá song song với nghề nông, tạo nên đặc trưng văn hóa làng nghề riêng biệt. Tuy nhiên, văn hóa làng nghề không bất biến mà luôn vận động và biến đổi theo xã hội.

Luận án áp dụng lý thuyết biến đổi xã hội để phân tích tiến trình phát triển nghề đá ở Ninh Vân. Dù nguồn gốc nghề còn nhiều giả thiết khác nhau, nhưng hiện nay, làng nghề đang phát triển rực rỡ, trở thành trung tâm chế tác đá lớn của cả nước. Về văn hóa vật thể, không gian sản xuất truyền thống bị thay thế bởi mô hình cụm công nghiệp, làm mất đi sự gắn kết giữa không gian sống và không gian làm việc. Tuy nhiên, kinh tế phát triển giúp người dân có điều kiện trùng tu, tôn tạo di tích tín ngưỡng và phát triển sản phẩm đa dạng, phong phú hơn, từ đồ gia dụng đến phù điêu, tượng đài có giá trị nghệ thuật cao.

Về văn hóa phi vật thể, đáng chú ý là sự hình thành tín ngưỡng thờ Tổ nghề – một biểu hiện mới của nhu cầu xác lập bản sắc nghề nghiệp. Mối quan hệ xã hội trong làng cũng có sự chuyển biến khi cộng đồng dần thích nghi với cơ chế thị trường, hình thành các mối liên kết kinh tế - xã hội kiểu mới. Mô hình tổ chức nghề từ gia đình nhỏ lẻ mở rộng sang doanh nghiệp, công ty, giúp tăng quy mô sản xuất và cải thiện năng lực tiêu thụ sản phẩm.

Từ nghiên cứu thực tế, luận án khẳng định: văn hóa nghề và văn hóa làng nghề luôn biến đổi và tương tác chặt chẽ với kinh tế, trong đó kinh tế đóng vai trò dẫn dắt. Làng nghề đá mỹ nghệ Ninh Vân là minh chứng sinh động cho sự chuyển động đa chiều giữa truyền thống và hiện đại. Luận án là công trình đầu tiên hệ thống hóa quá trình biến đổi văn hóa làng nghề Ninh Vân kể từ khi làng được công nhận là làng nghề truyền thống, góp phần bổ sung vào lý luận biến đổi văn hóa trong bối cảnh kinh tế thị trường. Tuy nhiên, để hoàn thiện hơn nhận thức lý luận và thực tiễn, cần có thêm nghiên cứu so sánh với các làng nghề truyền thống khác, đặc biệt là các làng nghề ứng dụng công nghệ mới.

Người hướng dẫn khoa học

Nghiên cứu sinh

TS. Trần Thị Kim Quế TS. Vũ Diệu Trung

Ngô Thị Kim Tuyền